

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

***Резюме.** Розглянуто особливості формування державних програм розвитку інвестиційної діяльності. Розкрито окремі аспекти взаємозв'язків управління інвестиційною діяльністю зі станом інвестиційної привабливості. Наведено порівняльний аналіз у частині державних та регіональних програм розвитку інвестиційної діяльності.*

***The summary.** In this work the peculiarities of state programs of development of investment activity. Separate aspects of relationship management invest-stytsinyouy activities of state investment attractiveness. The following comparative analysis in the part of state and regional programs of development of investment activity.*

***Ключові слова:** інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, державна програма розвитку.*

Постановка проблеми. Питання управління та активізації інвестиційної діяльності сьогодні все частіше з'являються на порядку дня державних органів влади, органів місцевого самоврядування та управлінців підприємств, оскільки для подальшого розвитку національної економіки, галузей народного господарства необхідні чималі капітальні вкладення, а інвестиції отримують лише окремі галузі та підприємства, які оцінені інвесторами як інвестиційно привабливі.

Аналіз останніх досліджень. Організаційні засади інвестиційної діяльності та забезпечення інвестиційної привабливості розглядаються як закордонними, так і вітчизняними вченими. Серед них Д. Норткотт [10], Л. Гітман [8], У. Шарп [14], Т.С. Хачатуров [13], І.З. Фархутдінов [12], Л.С. Валінурова [7], М.І. Лещенко [9], Г.В. Строкович [11], А. Кривокульський [17] та інші, які досліджують різноманітні аспекти інвестиційної діяльності та проблеми визначення рівня інвестиційної привабливості. Проте питання взаємозв'язку організаційних чинників управління розвитком інвестиційної привабливості як засобу активізації інвестиційної діяльності в межах виконання відповідних державних та галузевих програм не розкриті, що і **визначило мету** цієї наукової статті.

Виклад основного матеріалу. Необхідно відзначити, що інвестиційна діяльність, на даний час, здійснюється у визначеному правовому просторі, який може її стимулювати або створювати перешкоди її здійсненню та загалом негативно впливати на рівень інвестиційної привабливості. Державній вплив на розвиток інвестиційної діяльності здійснюється, в першу чергу, шляхом затвердження державних або галузевих програм розвитку.

За твердженням Андрія Кривокульського, невизначеною величезною проблемою для венчурного підприємства є слабкий розвиток конкурентних фондових ринків для малих фірм та фірм, які динамічно ростуть. Відсутність цивілізованого фондового ринку створює серйозні проблеми з ліквідністю інвестицій, яка є одним з найважливіших питань для венчурного інвестора, зокрема, робить неможливим вихід акцій венчурного підприємства на відкритий ринок. Наступна перешкода – існуюча податкова система країни, яка штовхає підприємства до приховування своїх реальних доходів.

Дане джерело фінансування має отримати в Україні значний розвиток. Для вітчизняної економіки цей механізм інвестування може виявитися дуже ефективним унаслідок наявності високого наукового та кадрового потенціалу та неможливості його реалізації через відсутність ресурсів, тому необхідне подальше дослідження даної індустрії, її деталізація та адаптація до українських реалій [17].

Загальнодержавні програми розвитку затверджуються вищою виконавчою або законодавчою владою України в межах стратегічного управління державною політикою. Розвиток інвестиційної діяльності, наприклад у регіоні, регламентується відповідними Державними і регіональними програмами розвитку на 2002–2010 рр. [1] та 2011–2015 рр. [2]. Порівняльний аналіз цих програм відображений у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз програм розвитку інвестиційної діяльності в Україні

	<i>Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 рр.</i>	<i>Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності на 2011–2015 рр.</i>
Мета	Створення привабливого інвестиційного клімату та розвиток інфраструктури інвестиційної діяльності для забезпечення сталого економічного зростання й підвищення життєвого рівня населення	Перехід на інноваційну модель розвитку економіки, модернізація виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, запобігання впливу міжнародної фінансової кризи на розвиток економіки
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> - знизити рівень державного регулювання підприємницької діяльності; - подолати бюрократизм та прояви корупції; - сприяти розвитку ринків капіталу; - знизити податкове навантаження; - забезпечити стабільність політичного середовища; - активізувати діяльність зі створення позитивного іміджу держави 	<ul style="list-style-type: none"> - створити сприятливе регуляторне середовище; - удосконалити механізм комерціалізації результатів наукових досліджень і впровадження їх у виробництво; - забезпечити розвиток державно-приватного партнерства як інструменту залучення інвестицій; - забезпечити реалізацію інвестиційних та інноваційних проектів, що пройшли конкурсний відбір і забезпечать розвиток базових галузей економіки

Слід зауважити, що мета Програми розвитку на 2002–2010 рр. не реалізована повною мірою, оскільки згідно з рейтингом економік, який складається Міжнародним банком Україна є аутсайдером (у 2012 р. вона зайняла 152 позицію зі 183 можливих, погіршивши результат минулого року на 3 пункти) [15]. Крім того, необхідно відзначити, що значного підвищення життєвого рівня населення теж не відбулося. За даними Глобального рейтингу економік за показником валового національного доходу на душу населення Україна має середній рівень доходів на душу населення та зайняла в 2011 р. 122 місце зі 198 можливих [16]. Також слід зауважити, що Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності на 2011–2015 рр. не передбачає конкретних заходів для вирішення задач, поставлених перед нею.

У відповідності з цими програмами була схвалена програма «Інвестиційний імідж України» [3, 4], яка покликана вдосконалити механізм функціонування інформаційного ринку як одного з визначальних чинників активізації інвестиційної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльний аналіз програм розвитку інвестиційного іміджу України

	<i>Програма «Інвестиційний імідж України» від 2002 р.</i>	<i>Програма «Інвестиційний імідж України» на початок 2007 р.</i>
Мета	Вдосконалити механізм функціонування інформаційного ринку, шляхом здійснення заходів щодо широкомасштабного висвітлення здобутків у формуванні сприятливого інвестиційного клімату	
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> - лібералізація ділової та інвестиційної активності; - створення стабільної нормативно-правової бази відносно інвестиційної діяльності; - поліпшення корпоративного та державного управління; - усунення обмежень для залучення міжнародного капіталу з метою активізації інвестиційної діяльності; - удосконалення фінансової системи; - проведення антикорупційних заходів; 	<ul style="list-style-type: none"> - створення системи збору, аналізу і розповсюдження інформації про здобутки України у формуванні сприятливого інвестиційного клімату та підготовка офіційних веб-сайтів; - участь у заходах щодо покращення міжнародного кредитного рейтингу України; - створення комп'ютерної системи інформаційно-консультаційного супроводження інвестиційної діяльності; - участь у проведенні спеціальних зустрічей

- мінімізація політичних ризиків	з інвесторами
----------------------------------	---------------

На наш погляд, формування позитивного інвестиційного клімату як базису оптимізації інвестиційної привабливості має бути здійснено при використанні ширшого спектра важелів, ніж окремі механізми функціонування інформаційного ринку. Слід, у першу чергу, звернути увагу на питання лібералізації ринку капіталу, мінімізації бюрократичних обмежень, покращення матеріальної інфраструктури та ін. Тому виконання цих програм не матиме комплексного позитивного впливу на рівень інвестиційного іміджу України.

Реалізація державних програм «на місцях» здійснюється шляхом затвердження відповідних регіональних програм. Наприклад, розвиток інвестиційної діяльності в АР Крим здійснюється згідно з програмами розвитку інвестиційної діяльності на період до 2010 р. [5] та на 2012–2013 рр. [6] (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз програм розвитку інвестиційної діяльності в АР Крим

	<i>Програма розвитку інвестиційної діяльності на період до 2010 р.</i>	<i>Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2012–2013 рр.</i>
Мета	Створення сприятливих умов для розвитку інвестиційного клімату та інфраструктури інвестиційної діяльності	Створення сприятливих умов для активізації інвестиційних процесів, залучення інвестиційних ресурсів для сталого економічного зростання
Завдання	- створення умов для ефективного залучення інвестицій (створення додаткових стимулів для залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки; поживлення інвестиційної діяльності; розширення та модернізація інфраструктури); - розвиток інвестиційної діяльності; - розвиток зовнішньоекономічної діяльності (розширення зовнішніх зв'язків, участь у роботі міжнародних виставок, ярмарків, форумів та ін., презентація експортного потенціалу республіки в мережі Інтернет)	- підвищення ефективності управління інвестиційними процесами (розвиток інфраструктури з метою залучення інвестицій, оптимізація організаційно-технічного та кадрового забезпечення інвестиційного процесу); - розвиток зовнішньоекономічної зв'язків (залучення міжнародної технічної допомоги, розвиток міжрегіональної взаємодії та партнерства); - розширення інвестиційного потенціалу за допомогою виставково-ярмаркових заходів інвестиційної спрямованості

Слід звернути увагу на ідентичність цілей цих програм, що може свідчити про їх невиконання. На підтвердження цього свідчить і дублювання завдань цих програм, що дозволяє зробити висновок про їх неефективність.

Висновки і пропозиції. Правовий простір не тільки не стимулює інвестиційний процес на території України, а навіть створює перешкоди його здійсненню. З одного боку, нормативна база містить законодавчі акти, які регулюють інвестиційну діяльність, а, з іншого, – ці акти не виконуються. Тому за нашим переконанням доцільно:

- складаючи державні або галузеві програми, формулювати конкретну реальну мету та завдання, виконання яких у наступному можливо буде оцінити якісними та кількісними показниками;
- здійснювати постійний моніторинг виконання програм з метою виявлення винних у недотриманні регламенту реалізації завдань, визначених програмою, та їх покарання;
- забезпечити чітку відповідність регіональних та галузевих програм загальнодержавним.

Власне ці умови можуть забезпечити активне формування програми розвитку інвестиційної діяльності та реалізувати інноваційні напрями покращення інвестиційного клімату в умовах економічних трансформацій.

Використана література

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки» від 28.12.2001 №1801: редакція від 08.11.2006 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України від 05.04.2002.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки» від 02.02.2011 № 389: редакція від 25.05.2006 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України від 17.05.2002.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Програми «Інвестиційний імідж України» від 17.08.2002 № 477-р: редакція від 11.01.2006 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=477-2002-%F0>.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення виконання Програми "Інвестиційний імідж України» від 11.01.2006 № 2-р: редакція від 11.01.2006 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України від 11.01.2006.
5. Постанова Верховної Ради Автономної Республіки Крим «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності в Автономній Республіці Крим на період до 2010 року» від 22.03.2007 № 387-5/07: редакція від 25.05.2006 / Верховна Ради Автономної Республіки Крим. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України від 17.05.2002.
6. Постанова Верховної Ради Автономної Республіки Крим «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності в Автономній Республіці Крим на 2012-2013 роки» від 15.12.2011 № 482/30-10: редакція від 15.12.2011 / Верховна Ради Автономної Республіки Крим. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України від 15.12.2011.
7. Валинурова, Л.С. Инвестирование: учебник для ВУЗов [Текст] / Л.С. Валинурова, О.Б. Казакова. – М.: Волтерс Клувер, 2010. – 448 с.
8. Гитман, Л.Дж. Основы инвестирования: пер. с англ. [Текст] / Л.Дж. Гитман, М.Д. Джонк. – М.: Дело, 1997. – 1008 с.
9. Лещенко, М.И. Инновационно-инвестиционная стратегия промышленности: учебн. пособие [Текст] / М.И. Лещенко, В.А. Демин, И.И. Марушак. – М.: МГИУ, 2007. – 340 с.
10. Норткотт, Д. Принятие инвестиционных решений: пер. с англ. [Текст] / Д. Норткотт. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 247 с.
11. Строкович, Г.В. Вибір стратегії інвестування підприємств: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.06.01 «Економіка підприємства та організація виробництва» [Текст] / Г.В. Строкович. – Харків, 1999. – 17 с.
12. Фархутдинов, И.З. Инвестиционное право: учебно-практическое пособие [Текст] / И.З. Фархутдинов, В.А. Трапезников. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 432 с.
13. Хачатуров, Т.С. Эффективность капитальных вложений [Текст] / Т.С. Хачатуров. – М.: Экономика, 2003. – 336 с.
14. Шарп, У. Инвестиции: пер. с англ. [Текст] / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 1028 с.
15. Doing Business in Ukraine: Doing business [Електронний ресурс] / The World Bank Group. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/ExploreEconomies/?economyid=194>.
16. Gross National Income per Capita Rating: [Електронний ресурс] / The World Bank Group. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gni/rating-countries-gni-info>.
17. Кривокульський, А. Роль венчурного фінансування в інвестуванні інноваційного розвитку підприємств України [Текст] / А. Кривокульський, «Міжнародний бізнес та менеджмент: проблеми та перспективи умов глобалізації», матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Т.2008. – 616 с.